

21. Väestönsuojelu

Väestönsuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakunnan kokoonpano v. 1961 oli seuraava: puheenjohtaja fil.maist. Victor Procopé, varapuheenjohtaja ent. pääjoht. Pietari Salmenoja sekä jäsenet fil.maist. Tauno Helkavaara, isänn. Petter Kurillo, toim.joht. Brynolf Liusvaara, terv.sis. Anna-Liisa Nyman vuoden alusta ja 1.3. lukien terv.sis. Liisa Koskeno, toimits. Ahti Salli, toiminnanjoht. Mauno Tamminen sekä majuri evp. Olavi Wiias. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius vuoden alusta 1.7. saakka ja sen jälkeen apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Sihteerinä toimi hallinn.apul. Kosti Lyly.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 23 kertaa ja pöytäkirjojen pykäläluku oli 332. Lähetettyjä kirjeitä oli 667 ja saapuneita 409.

Päätökset. Lautakunnan päätökset koskivat mm.: varavoimakoneen hankkimista Tähtitorninmäen kalliosuojaan (10.1. 13 §); lääkintä- ja väestönsuojelumateriaalin hankintaa (10.1. 14 §, 25.4. 128 §); diakonissalaitoksen kalliosuojasta vuokrattua tilaa koskevan sopimuksen uusimista (12.9. 230 §, 5.12. 316 §); hälytys- ja viestiverkoston järjestelyyn ja väestönsuojelumateriaalin hankintaan tarvittavien varojen käyttösuunnitelman hyväksymistä (26.9. 241 §); puhelinkaapelien rakentamista eräisiin väestönsuojiiin (31.10. 276 §) sekä kalliosuojien merkitsemistä kiinteistöluetteloon (14.11. 288 §).

Esitykset kiinteistölautakunnalle koskivat mm.: lainan pyytämistä valtiolta uusien yleisten kalliosuojien rakentamista varten (10.1. 15 §); asiantuntija-avun käyttämistä väestönsuojelumateriaalin hankinnoissa kertomusvuonna (28.2. 75 §); väestönsuojain pystykuiluja koskevien rakennussäädösten tarkistamista (28.2. 76 §); eräiden määrärahojen käyttöä, ylittämisoikeutta ym. (28.3. 102 §, 9.5. 144 §, 12.9. 229 §, 26.9. 240 §, 19.12. 328); Keski-Kallion ja Meilahden yleisten kalliosuojien ja Toukolan ensiapuaseman kalliosuojan rakennustöiden suorittamista v. 1962 (25.4. 124 §); toimiston eräiden tp. virkojen nimikkeiden muuttamista (6.6. 164 §); linja-autoasemia ja satamia sekä väestönsuojelun johtoelimiä ym. varten rakennettavien väestönsuojien alustavaa rakentamissuunnitelmaa (14.11. 290 §); osittaisen korvauksen saamista valtion varoista Johanneksenrinteen kalliosuojan peruskustannuksiin sekä väestönsuojelumateriaalin hankintakuluihin (5.12. 313, 314 §).

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin määrärahojen varaamista v:n 1962 talousarvioon uusien väestönsuojien rakennustöitä tai kalliosuojien peruskorjaustöitä varten (25.4. 124 §, 9.5. 145 §, 20.6. 178 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: kaupungin maalle rakennettavien yhteisten kalliosuojien lupaehtojen tarkistamista (10.1. 17 §); Rakennusliike Otto Karme Oy:lle väestönsuojaa varten luovutettavan alueen vuokraehtoja (10.1. 18 §); väestönsuojien rakennuspiirustusten ja -suunnitelmien hyväksymistä ym. rakentamiskysymyksiä (30.1. 35 §, 14.2. 63, 64 §, 25.4. 126, 127 §, 9.5. 142 §, 20.6. 179, 180 §, 8.8. 209 §, 29.8. 220, 221 §, 31.10. 272, 273 §, 28.11. 299 §, 19.12. 329, 332 §); kysymystä valtion osallistumisesta Kaarlenkadun kalliosuojan peruskorjauskuluihin sekä 1.7. 1959 jälkeen hankitun väestönsuojelumateriaalin kustannuksiin (14.2. 58, 59 §); posti- ja lennätinhallituksen ehdotusta saada laajentaa Erottajan kalliosuojasta vuokraamaansa tilaa sekä rakentaa omia lisätiloja suojan yhteyteen (14.2. 60 §, 8.8. 201 §); luvan myöntämistä yhden Ormusmäessä sijaitsevan kalliotunnelin käyttämiseen väestönsuojana (28.2. 77 §); Suomen Väestönsuojelujärjestön anomusta vapautuksen saamiseksi vuokran maksusta (29.8. 219 §); sähkölaitoksen itäisen aluevalvomon rakentamista kalliosuojana Katri Valan puiston alle (17.10. 259 §); vanhan palokaivon poistamista käytöstä Oulunkylässä (17.10. 260 §); hätäpuhelimien merkkivalojen poistamista (31.10. 274 §); Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen avustusanomusta (28.11. 303 §); kaupungin väestönsuojeluvaikeuksien ajankohtaista tilannekatsausta (5.12. 317 §) sekä kertomusvuoden päättyessä ratkaisematta olleita asioita (19.12. 325 §).

Rakennustarkastustoimistolle annettiin lukuisia lausuntoja väestönsuojia koskevista rakentamis- ym. kysymyksistä, samoin maistraatille väestönsuojien valmistamisajoista ym.

Väestönsuojelutoimisto

Henkilökuntaan kuuluivat väestönsuojelupäällikkö, suunnittelupäällikkö, hallinnollinen apulainen, 3 suunnittelijaa, teknillinen apulainen, valmentaja, toimistonhoitaja, teknillinen toimentaja, ensiapukouluttaja, 2 toimistoapulaista ja koneenhoitaja.

Uuteen tp. 26. palkkaluokan suunnittelijan virkaan valittiin 1.5. lukien eversti-luutn. evp. Veikko Vornanen; toimistoapulaisen virkaan valittiin 16.3. lukien Kerttu Vatanen.

Toimistoapulainen Hertta Virtanen erosi 14.1.

Eräiden toimiston virkojen nimikkeet muutettiin kertomusvuoden aikana.

Väestönsuojelupäällikkö selosti eri tilaisuuksissa kaupungin väestönsuojelujärjestelyitä sekä osallistui lokakuussa kansainvälisen väestönsuojelujärjestön Montreuxissa pitämään konferenssiin. Väestönsuojelupäällikkö laati lisäksi mm. ehdotuksen väestönsuojelutoimiston ohjesäännöksi, valmiuskäskyn kaupungin virastojen ja laitosten väestönsuojelutoimintaa varten sekä perusteiden muutokset evakuoitavien kokoontumisesta, suoritushenkilöstöä ja kuljetusorganisaatiota varten toimintaohjearkointiin.

Hallinnollinen toiminta keskittyi yksinomaan lautakunnan ja toimiston juoksevien asioiden hoitoon.

Suunnittelutoiminta. Suunnittelijat jatkoivat kaupungin väestönsuojelun yleissuunnitelman edellyttämiä suunnittelu- ja järjestelytehtäviä ollen kiinteässä yhteydessä sekä kaupungin että ulkopuolisten virastojen ja laitosten kanssa. Edellisenä

vuonna valmistunutta evakuoitisuunnitelmaa tarkistettiin edelleen, samoin jatkettiin kaupungin virastojen ja laitosten mahdollisten suoja siirtojen valmistelua.

Henkilöstön sijoittamista johtamistoiminnan, pelastus- ja raivauspalvelun sekä lääkintäpalvelun elimiin jatkettiin sekä saatiin vastaava toiminta palontorjuntajoukkojen osalta käyntiin.

Materiaalivahvuuksien laadinta kaupungin väestönsuojeluyksikköjä varten saatiin pääosiltaan valmiiksi. Toimiston hankinnoissa keskityttiin viesti- ja lääkintämateriaalin hankintaan. Lääkintämateriaalille hankittiin pakkauslaatikot. Lisäksi hankittiin tiedustelukalustoa, mm. toimistoon sijoitettu valvontamittari. Asiantuntijana lääkintämateriaalin hankinta- ym. kysymyksissä toimi edelleen lääket.lis. Alpo Lahti.

Kaupungin ulkohälytinvverkkoa laajennettiin viidellä uudella hälyttimellä. Suunnitelmia hälytintjärjestelmän varmentamiseksi tehokkailla paineilmahälyttimillä kehitettiin. Puhelinyhdistykseltä tilattiin kaapelointi viittä väestönsuojelunjohtopaikoiksi varustettavaa kalliosuojaa varten. Näiden johtopaikkojen tarvitsemat pika-puhelinkeskukset vastaanotettiin Valtion Sähköpajalta. Johtopaikkojen radioyhteyksien järjestelyä kehitettiin yhteistoiminnassa sisäasiainministeriön väestönsuojeluasiain osaston ja Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen kanssa sekä suoritettiin kokeiluja.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelukoulutusta järjestivät väestönsuojelutoimiston lisäksi eräät kaupungin virastot ja laitokset, Helsingin Väestönsuojeluyhdistys, Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri sekä Suomen Väestönsuojelujärjestö ja Suomen Työnantajain Keskusliiton suojeluasiamies omilla kursseillaan.

Yleisen väestönsuojelun yksikköjen johtajien ym. henkilöstön sijoitus tehtäviinsä tuli suoritetuksi kertomusvuonna, tämän jälkeen ryhdytään heidän kouluttamiseen etupäässä väestönsuojelutoimiston kursseilla.

Joulukuun lopulla sai väestönsuojelutoimisto takaisin kaupunginarkistolta Tempelikadun kalliosuojan toisen kerroksen, joka voitiin kunnostaa toimiston kursikeskukseksi.

Väestönsuojelukursseilla koulutettiin kaupungin viranhaltijoita seuraavasti: 37 henkilöä viikon kestäneillä kursseilla virastojen suojelujohtajiksi; 28 henkilöä pienten virastojen suojelujohtajiksi osittain 21 tuntia, osittain 16 tuntia kestäneillä kursseilla; 125 henkilöä kansakoulujen suojelujohtajiksi 22 tuntia kestäneillä kursseilla; 140 henkilöä ensiaputehtäviin 30 tunnin peruskursseilla. Lisäksi järjestettiin 66 henkilölle ensiavun jatkokurssit (5 päivän leiriharjoitus). Vielä pidettiin 550 kansakoulunopettajalle 14 tunnin esityssarja väestönsuojeluasioista. Yhteistoiminnassa Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen ja Helsingin Reserviupseerit -yhdistyksen kanssa järjestettiin 45 tuntia kestänyt kurssi, jossa 46 vanhoihin ikäluokkiin kuuluvaa reservin upseeria koulutettiin suojelupiirien ja -lohkojen johtajatehtäviin.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri koulutti vuoden aikana ensiaputehtäviin Helsingissä 3 170 henkilöä. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys järjesti muutamia suojeluvalvojakursseja.

Rakenteellinen suojelu. Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa oli kertomusvuonna 18 yleistä kalliosuojaa, joiden pinta-ala oli yhteensä 12 629 m². Ensimmäisen maailmansodan aikana tehtyjä kallio- ja betonikorsuja oli 25. Kalliosuojien väestönsuojatarkoituksiin käytettävissä olevasta tilasta (n. 14 500 m²) oli kunnossa olevaa

n. 62 %, puolivalmiina olevaa n. 27 % ja heikkokuntoista n. 11 %. Lisäksi oli kertomusvuoden aikana yleisiä tai uusien asuntoalueiden yhteisiä kalliosuojia rakenteilla 7 sekä suunnitteilla 1. Näiden yhteinen pinta-ala tulisi olemaan n. 16 150 m².

Yksityisten talojen väestönsuojien yhteinen pinta-ala oli 55 910 m². Näissä oli suojapaikkoja n. 96 500 henkilölle ja yleisissä kalliosuojissa n. 15 000 henkilölle.

Tulot ja menot. Tuloja oli kertomusvuonna kalliosuojien käteisvuokrista 17 695 369 mk ja tilitysvuokrista 3 743 520 mk, yhteensä 21 438 889 mk.

Menot. Lautakunnan ja toimiston menot olivat yhteensä 24 881 186 mk jakautuen seuraavasti: Palkkiot 417 000 mk, Vakinaiset viranhaltijat 1 491 240 mk, Tilapäiset viranhaltijat 11 372 863 mk, Muut palkkamenot 186 110 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 614 010 mk, Vuokrat 690 978 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot 469 010 mk, Valaistus 18 784 mk, Siivoustarvikkeet 14 993 mk, Painatus ja sidonta 48 000 mk, Tarverahat 149 993 mk, Matkakulut 39 920 mk, Väestönsuojelukoulutus 299 426 mk, Hälytys- ja viestiverkosto (jäännös edellisen vuoden siirtomäärärahasta) 1 328 602 mk, Väestönsuojelumateriaalin hankinta 869 330 mk sekä jäännös edelliseltä vuodelta 6 305 988 mk, Väestönsuojelumateriaalin varastointi 93 557 mk, Sekalaiset menot 200 067 mk sekä Kaupunginhallituksen käyttövarat 271 315 mk.

Menot kalliosuojista olivat yhteensä 13 835 991 mk jakautuen seuraavasti: Vakinaiset viranhaltijat 769 920 mk, Muut palkkamenot 5 163 597 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 267 110 mk, Lämpö 1 463 637 mk, Valaistus ja tuuletus 664 815 mk, vedenkulutus 182 034 mk, Puhtaanapito 193 581 mk, Koneistojen hankinta ja kunnossapito 1 279 966 mk, Työkalujen hankinta ja kunnossapito 244 846 mk, Kunnossapitotyöt 3 470 735 mk sekä Sekalaiset menot 135 750 mk.

Tuloa tuottamattomien pääomamenojen pääluokkaan luvussa Talorakennukset väestönsuojelulautakunnan käytettäväksi kalliosuojien perussparannustöitä varten varattuja määrärahoja käytettiin kaikkiaan 8 273 634 mk, siitä käytettiin Tähtitorinmäen kalliosuojan korjauksiin 2 716 660 mk, diakonissalaitoksen kalliosuojan 4 222 301 mk, Johanneksenrinteen kalliosuojan 91 305 mk sekä Korkeavuoren kalliosuojan korjauksiin 1 243 368 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan Piirille 3 mmk ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle 600 000 mk.